

DE VLAAMSE MINISTER VAN ECONOMIE, INNOVATIE EN INDUSTRIE, BUITENLANDSE ZAKEN, DIGITALISERING EN FACILITAIR MANAGEMENT, DE VLAAMSE MINISTER VAN BINNENLAND, STEDEN- EN PLATTELANDSBELEID, SAMENLEVEN, INTEGRATIE EN INBURGERING, BESTUURSZAKEN, SOCIALE ECONOMIE EN ZEEVISSERIJ EN DE VLAAMSE MINISTER VAN WELZIJN EN ARMOEDEBESTRIJDING, CULTUUR EN GELIJKE KANSEN

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: - Voorontwerp van decreet over het platform voor
overlijdensadministratie
- Definitieve goedkeuring

Samenvatting

Het overlijden van een persoon zet in Vlaanderen een uitgebreid administratief proces in gang waarbij de aangifte van overlijden dient te gebeuren en de uitwisseling van bepaalde informatie noodzakelijk is voor de betrokken partijen (waaronder gemeenten, uitvaartondernemers en artsen) om aan hun wettelijke verplichtingen en taken inzake overlijdensadministratie te kunnen voldoen. Ondanks de verschillende initiatieven rond digitalisering die onder impuls van de coronapandemie ontstonden, is er op het vlak van de overlijdensadministratie nog steeds een gebrek aan een gecoördineerde aanpak. De ontwikkeling van het platform voor overlijdensadministratie vormt de logische volgende stap van de Vlaamse overheid in de evolutie naar efficiënte en veilige gegevensdeling die leidt tot administratieve vereenvoudiging.

Het Regeerakkoord van de Vlaamse Regering 2024-2029 stelt digitale transitie als één van de vier strategische doelstellingen. Administratieve vereenvoudiging is hierbij van cruciaal belang.

In dit kader initieert het Vlaams Datanutsbedrijf de realisatie van een digitaal platform voor overlijdensadministratie. Het platform is een breedgedragen initiatief ondersteund en wordt mee getrokken door de diverse stakeholders zoals de steden en gemeenten (Burgerzaken Vlaanderen, VVSG), van wie het initiatief uitgaat door middel van een projectsubsidie Gemeente zonder gemeentehuis, de uitvaartsector (Uitvaartunie Vlaanderen, Funebra, VNOC), Departement Zorg en de artsen (Domus Medica en Zorgnet-Icuro).

Het platform heeft tot doel om administratieve processen en procedures in verband met het overlijden van een persoon en de daar bijhorende overlijdensadministratie te digitaliseren en de daarmee verbonden gegevens uit te wisselen en te ontsluiten tussen de verschillende betrokken actoren als het overlijden plaatsvindt in het Vlaamse Gewest. Op die manier wil het platform ook de nabestaanden van een overledene ontzorgen.

Het voorliggende voorontwerp van decreet voorziet in deze digitalisering en verplicht de artsen en uitvaartondernemers (wat betreft de deeltoepassing voor de laatste wilsbeschikking en de toestemming tot begraven of crematie) om van het platform gebruik te maken voor de

overlijdensadministratie in Vlaanderen. Dit zorgt voor een één centraal platform voor overlijdensadministratie waarbij de verschillende entiteiten via één kanaal gegevens uitwisselen.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/INHOUDELIJK STRUCTUURELEMENT/BELEIDSDOELSTELLING

Digitalisering sluit aan bij het regeerakkoord 2024-2029, waarin digitale transitie een kernstrategie is. Het platform zorgt ervoor dat partijen die tussenkomen in de afhandeling van een overlijden, zoals artsen, uitvaartondernemers en lokale besturen, via één gecentraliseerd platform de overlijdensadministratie kunnen voeren.

Het initiatief sluit aan de beleidsvelden Digitalisering, Binnenlands Bestuur en Zorg.

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

De toekenning van de projectsubsidie “Gemeente zonder gemeentehuis” voor het innovatief concept “haalbaarheidsstudie digitale aangifte overlijden” werd goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 4 februari 2022. Een daaropvolgende projectsubsidie “Gemeente zonder gemeentehuis (grootschalige transformatie)” voor de ontwikkeling van een gemeenschappelijk digitaal uitwisselingsplatform werd goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 9 december 2022.

Het voorliggend project en voorontwerp van decreet is tot stand gekomen met nauwe betrokkenheid van de initiatief nemende gemeenten Aalst, Antwerpen, Gent, Leuven, Lier, Maldegem Oostende en Tervuren. De grotere groep van lokale besturen is ook vragende partij voor de realisatie en uitrol van het platform voor overlijdensadministratie.

Het voorontwerp van decreet werd op 19 april 2024, 28 juni 2024, 4 september 2024 en 18 november 2024 toegelicht en besproken tijdens het overleg van de werkgroep, bestaande uit vertegenwoordigers van het Vlaams Datanutsbedrijf, Digitaal Vlaanderen, Funebra, Departement Zorg, Agentschap Binnenland Bestuur, Stad Leuven en de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG).

Het voorontwerp werd aangepast aan het wetgevingstechnisch en taalkundig advies nr. 2024/333 van 17 december 2024.

De Vlaamse Regering verleende haar eerste principiële goedkeuring op 31 januari 2025 (VR 2025 3101 DOC.0032) met oog op het inwinnen van het advies van de Vlaamse toezichtcommissie.

De Vlaamse toezichtcommissie verleende op 27 februari 2025 haar advies VTC nr. 2025/008 van 25 februari 2025.

De Vlaamse Regering verleende haar tweede principiële goedkeuring op 14 maart 2025 (VR 2025 1403 DOC.0135) met oog op het inwinnen van het advies van de Raad van State.

De Raad van State heeft op 16 april 2025 zijn advies 77.565/3 gegeven.

Het advies gaat vooreerst in op de bevoegdheid en vervolgens bevat een aantal algemene opmerkingen alsook specifieke opmerkingen bij het onderzoek van de tekst.

De bestaanbaarheid van een aantal bepalingen van het voorontwerp met de bevoegdheidsverdelende regels werd door de Raad van State nader onderzocht.

1. De bevoegdheid van het Vlaamse Gewest inzake begraafplaatsen en lijkbezorging en het totstandbrengen van statistieken en van de Vlaamse Gemeenschap inzake preventief gezondheidsbeleid

De Raad van State bevestigt de bevoegdheid van het Vlaamse Gewest in het kader van de begraafplaatsen en lijkbezorging (artikel 6, §1, VIII, 7°, BWHI) en van de Vlaamse Gemeenschap in het kader van het preventief gezondheidsbeleid (artikel 5, §1, I, 8°, BWHI) om het digitaal overlijdensplatform te organiseren.

Er werd een aandachtspunt geformuleerd over artikel 13 van het voorontwerp, dat mogelijk de federale bevoegdheid inzake het KB van 17 juni 1999 zou betreden. In de memorie van toelichting is verduidelijkt dat artikel 13 enkel beoogt te bepalen welke gegevens de arts via het platform ontsluit, zonder herneming of wijziging aan het federale KB.

De Raad van State wijst voorts op de noodzaak om een overeenkomst met Statbel af te sluiten voor elektronische gegevensoverdracht (artikel 8 KB 17 juni 1999). Voor zover het Vlaamse Gewest een beroep zou moeten doen op de leer van de impliciete bevoegdheden, vervat in artikel 10 BWHI, quod non, moet worden opgemerkt dat het departement Zorg en Statbel momenteel de laatste hand aan een ontwerp van overeenkomst leggen, die vermoedelijk snel en in elk geval voor de inwerkingtreding kan worden ondertekend. Er wordt aldus voorzien in een overeenkomst zodat het Vlaamse Gewest, voor zover nodig, kan steunen op impliciete bevoegdheden (artikel 10 BWHI), waarbij voldaan is aan noodzakelijkheid, gedifferentieerdheid en marginale impact.

2. De bevoegdheid van het Vlaamse Gewest inzake begraafplaatsen en lijkbezorging en de residuaire bevoegdheid van de federale overheid inzake de burgerlijke stand

De Raad van State bevestigt dat het Vlaamse Gewest regels kan stellen inzake de ontsluiting van gegevens door lokale besturen. Wel meent de Raad van State dat de artikelen 22-24 van het voorontwerp de federale bevoegdheid rond de akten van burgerlijke stand zouden raken.

Er moet worden benadrukt dat deze bepalingen enkel betrekking hebben op het aanbieden van een extra kanaal via dewelke het (bestaande) uittreksel of afschrift van de akte van overlijden wordt afgeleverd. Er wordt niet beoogd de opmaak van de akte van overlijden te regelen, ook grijpt deze regeling niet op dwingende wijze in op de wijze waarop het uittreksel of afschrift van de akte van overlijden door de (ambtenaar van) de burgerlijke stand wordt afgeleverd. Ingevolge opmerkingen van de Raad van State werd artikel 24 aangepast zodat het gebruik van het platform door de lokale besturen facultatief is, waardoor inmenging in federale bevoegdheden wordt vermeden. Er wordt namelijk op geen enkele manier dwingend ingegrepen op de inhoud noch de wijze waarop de akte moet worden ontsloten. Indien alsnog sprake zou zijn van betreding, kan deze gesteund worden op impliciete bevoegdheden.

De regeling beoogt geenszins de opmaak van de akte van overlijden te regelen maar voorziet louter in de mogelijkheid het proces van de doorgifte van het voormelde uittreksel of afschrift van de akte van overlijden door de ambtenaar van de burgerlijke stand of zijn gemachtigde beambten van de plaats van overlijden aan de uitvaartondernemer te digitaliseren.

Vervolgens maakt de Raad van State de volgende algemene opmerkingen.

1. Wat betreft de platformretributie

De Raad van State stelt dat vrijstellingen van retributies enkel door de decreetgever kunnen worden bepaald (artikel 173 Grondwet).

Het voorontwerp voorziet enkel de mogelijkheid voor de Vlaamse Regering om het bedrag van de platformretributie vast te leggen, zonder bevoegdheid om vrijstellingen of een nultarief in te voeren of het toepassingsgebied ervan uit te breiden naar andere entiteiten of (deel)toepassingen. Om rechtsonzekerheid over de draagwijdte van artikel 42 te vermijden, werd nog geëxpliciteerd dat, indien de Vlaamse Regering het bedrag van de retributie niet bepaalt, deze retributie 25 euro bedraagt.

2. Wat betreft de taken en opdrachten van het Vlaams Datanutsbedrijf in het licht van het legaliteitsbeginsel

De Raad van State merkt op dat de taken van het Vlaams Datanutsbedrijf ruim en abstract zouden zijn geformuleerd. In de memorie van toelichting is verduidelijkt dat deze taken en opdrachten aansluiten bij taken en opdrachten die reeds decretaal zijn vastgelegd bij de oprichting van het Vlaams Datanutsbedrijf bij het decreet van 2 december 2022 en de nieuwe taken en opdrachten (bv. inzake de oprichting van het platform voor overlijdensadministratie of inzake het optreden als een vertrouwde derde partij) voldoende specifiek omschreven zijn. Aanpassingen worden niet nodig geacht. De voorliggende regeling bevat wel degelijk de essentiële elementen van de doelstellingen en de beleidsuitvoerende taken.

3. Wat betreft de essentiële elementen van de verwerking van persoonsgegevens en het overzicht van de toepassingen

De Raad van State wijst op de noodzaak om de essentiële elementen van de verwerking van persoonsgegevens decretaal vast te leggen. Deze elementen zijn opgenomen in de artikelen 3, 4 en 39 van het ontwerp. Daarnaast werden de (criteria) voor het vaststellen van de bewaartermijnen en de verwerkingsverantwoordelijken verduidelijkt.

Het advies van de Raad van State leidt tot de volgende inhoudelijke aanpassingen in het voorontwerp van decreet en of de memorie van toelichting:

- Bij artikel 33 en 36 van het voorontwerp merkt de Raad van State op dat in zoverre de metagegevens als vermeld in artikel 2, 5°, van het decreet van 2 december 2022 worden bedoeld, dat dan ook beter met zoveel woorden in de ontworpen regeling kan worden bepaald. In de memorie van toelichting kan vervolgens (verder) worden gepreciseerd over welke gegevens het gaat.
 - ⇒ In artikel 2 van het voorontwerp wordt onder punt 16° de definitie van metagegevens opgenomen, verwijzend naar de definitie in artikel 2, 5°, van het decreet van 2 december 2022 (oprichtingsdecreet Vlaams Datanutsbedrijf), namelijk de documentatie die beschrijft wat de inhoud en de frequentie van actualisering van een gegevensbron is, en op welke technische wijze die bron benaderd en ontsloten kan worden;
 - ⇒ In artikel 33 en 36 wordt het begrip 'metadata' vervangen door 'metagegevens' conform het begrip in artikel 2, 5°, van het voormelde decreet van 2 december 2022;
 - ⇒ In de memorie van toelichting wordt het nieuw ontworpen punt 16° in de toelichting bij artikel 2 ingevoegd en wordt bij artikel 33 verduidelijkt dat in casu met metagegevens in het kader van dit platform wordt bedoeld de gegevens over een overlijdensdossier, waaronder het dossiernummer zoals gekend in het platform, de datum van aanmaak en de datum van opladen van bepaalde documenten op het platform (bijvoorbeeld de toestemming tot begraven of crematie).
- In voetnoot 12 stelt de Raad van State dat kan worden aangenomen dat het territoriale aanknopingspunt van de gewestbevoegdheid in dit geval de plaats van het overlijden is, zoals in de toelichting bij artikel 13 van het voorontwerp wordt uiteengezet. Het is niet nodig dit uitdrukkelijk in het voorontwerp te bepalen, maar zoals dit thans gebeurt, namelijk enkel in artikel 3, tweede lid, 2°, van het voorontwerp dat betrekking heeft op het ontzorgen van de nabestaanden, is het volgens de Raad van State verwarrend.
 - ⇒ In artikel 3, tweede lid, 2°, van het voorontwerp is de zinsnede "als het overlijden plaatsvindt in het Vlaamse Gewest" verwijderd;

- De Raad van State merkt bij artikel 7, tweede lid, 2°, van het voorontwerp op dat uit de memorie van toelichting, en met name uit de repliek op het advies van de VTC blijkt dat hiermee de rechtvaardigingsgronden vermeld in artikel 6, lid 1, van de algemene verordening gegevensbescherming worden bedoeld. Het strekt tot aanbeveling om die toelichting ook bij de bespreking van artikel 7 van het voorontwerp te vermelden.
 - ⇒ In artikel 7, tweede lid, 2°, van het voorontwerp wordt de verwijzing naar artikel 6, lid 1, van de algemene verordening gegevensbescherming ingevoegd;
 - ⇒ In de memorie van toelichting bij artikel 7 wordt concreet verduidelijkt wat met de rechtvaardigingsgronden wordt bedoeld.
- De Raad van State merkt bij artikel 7, vierde lid, van het voorontwerp op dat het Vlaams Datanutsbedrijf voor de toepassing van het eerste lid van die bepaling een overeenkomst kan sluiten met de aanleverende en ontvangende entiteiten. Uit de beginselen die de uitoefening van de normatieve functie beheersen, vloeit voort dat in deze overeenkomst hoogstens een aantal praktische afspraken kunnen worden opgenomen die niet meer inhouden dan een nadere concretisering van de bij decreet of, binnen de grenzen waarbinnen delegaties toelaatbaar zijn, bij uitvoeringsbesluit vastgestelde regels. Zo mag die overeenkomst geen bijkomende verplichtingen bevatten naast die vermeld in artikel 7, eerste en tweede lid, van het voorontwerp.
 - ⇒ Dit is in de memorie van toelichting bij artikel 7 van het voorontwerp geëxpliciteerd.
- De Raad van State merkt bij artikel 24, eerste lid, van het voorontwerp op dat er een gebrek aan noodzakelijkheid zou zijn voor de toepassing van de leer van de impliciete bevoegdheden bij het betreden van de federale bevoegdheid.
 - ⇒ In artikel 24, eerste lid, van het voorontwerp wordt het verplicht gebruik voor de uitvaartondernemer gewijzigd naar een facultatief gebruik door de uitvaartondernemer.
- De Raad van State merkt in voetnoot 27 op dat in artikel 24, tweede lid, van het voorontwerp wordt bepaald dat de ontvangende entiteiten en de burgers via het platform “een akte van overlijden” zelf kunnen ontvangen. Overeenkomstig artikel 28, § 1, van het (oud) Burgerlijk Wetboek kunnen enkel uittreksels en afschriften worden afgeleverd van de akten van de burgerlijke stand. Hieraan kan de decreetgever geen afbreuk doen, zodat in artikel 24, tweede lid, van het voorontwerp in ieder geval moet worden verwezen naar een uittreksel of een afschrift van de akte van overlijden.
 - ⇒ In artikel 24, tweede lid, van het voorontwerp is “een uittreksel of een afschrift” van de akte van overlijden ingevoegd.
- De Raad van State merkt bij artikel 38, §2, van het voorontwerp op dat de criteria aan de hand waarvan kan worden bepaald in welke gevallen het Vlaams Datanutsbedrijf kan afwijken van de aanduiding van de verwerkingsverantwoordelijke niet bepaald zijn.
 - ⇒ In artikel 38, §2 van het voorontwerp worden de criteria toegevoegd.
- De Raad van State merkt bij artikel 41 van het voorontwerp op dat de criteria waarmee het Vlaams Datanutsbedrijf rekening moet houden bij het vaststellen van de (maximale) bewaartermijn niet vastgesteld zijn.
 - ⇒ In artikel 41, derde lid, van het voorontwerp wordt de bewoording aangepast en worden de criteria vastgesteld.
- De Raad van State merkt bij artikel 42, §1, van het voorontwerp op dat de machtiging aan de Vlaamse Regering in artikelen 10, §2, tweede lid, en artikel 42, §2, van het voorontwerp niet kunnen inhouden dat de Vlaamse Regering de gevallen mag vaststellen waarin de betrokken retributie wordt vrijgesteld.
 - ⇒ In artikel 42, §1, eerste lid, van het voorontwerp wordt verduidelijkt dat de platformretributie verschuldigd is voor het ontsluiten van een toepassing, deeltoepassing of een afgeleide deeltoepassing. Daarnaast wordt in artikel 42, §1, tweede lid, van het voorontwerp de verduidelijking toegevoegd dat wanneer de Vlaamse Regering het bedrag van de platformretributie niet vastlegt, de platformretributie 25 euro, excl. btw, bedraagt.
- De Raad van State merkt bij artikel 44 op dat, met het oog op de rechtszekerheid, deze bepaling en artikel 15bis, §1, eerste lid, van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging op elkaar moeten worden afgestemd, wat betreft het

“kosteloos” karakter van de toestemming tot crematie of begraven, verleend door de ambtenaar van de burgerlijke stand.

- ⇒ Om aan deze opmerking tegemoet te komen, wordt via artikel 44, 1°, van het voorontwerp van decreet in artikel 15bis, §1, eerste lid, van het decreet van 16 januari 2004 uitdrukkelijk opgenomen dat de ambtenaar van de burgerlijke stand de toestemming tot crematie of begraven kosteloos verleent, met uitzondering van de retributie, vermeld in artikel 21 van voorliggend voorontwerp.
- De Raad van State merkt bij artikel 47, 1°, van het voorontwerp een verduidelijking van de bewoordingen op “en die de eventuele verschuldigde vergoeding verwerken” (in plaats van “verwerken de eventuele verschuldigde vergoeding”).
 - ⇒ In artikel 47, 1° van het voorontwerp wordt de bewoording aangepast op basis van deze opmerking.
- De Raad van State merkt bij artikel 51 van het voorontwerp op dat van onmiddellijke inwerkingtreding dient te worden afgezien.
 - ⇒ Artikel 51 van het voorontwerp wordt de inwerkingtreding aangepast aan deze opmerking.

Volgende punten van het advies van de Raad van State worden niet gevolgd:

- Volgens de Raad van State is het niet nodig om in artikel 5 en 6 te preciseren dat de ontsluiting van persoonsgegevens gebeurt “met behoud van de toepassing van de regelgeving over de bescherming van natuurlijke personen bij de verwerking van persoonsgegevens die van toepassing is bij het ontsluiten van persoonsgegevens, zoals ze in voorkomend geval, op federaal of Vlaams niveau verder is of wordt gespecificeerd”: ofwel wordt in het voorontwerp op bepaalde punten afgeweken van die regelgeving, en is die precisering niet correct, ofwel is dat niet het geval, en dan is die precisering overbodig.
 - ⇒ Toch is die precisering niet overbodig. Het weglaten van die zinsnede zou de indruk kunnen wekken dat in casu het ontsluiten van persoonsgegevens ongehinderd kan, zonder het moeten naleven van de specifieke wettelijke of decretale bepalingen inzake het meedelen van persoonsgegevens (nl. de verplichting van het sluiten van een protocol of een voorafgaande beraadslaging). Bovendien is dit wel de bewoording zoals in het DNB-decreet en het VIP-decreet, alsook het digitaliseringsdecreet, het Bestuursdecreet, en nog veel andere decreten. Door die zinsnede in dit voorontwerp weg te laten en in die andere decreten niet, zouden er onbedoeld interpretatieverschillen kunnen ontstaan. Deze precisering wordt ook in artikel 6 van het voorontwerp toegevoegd.
- De suggestie van de Raad van State om in artikel 5 en 6 telkens “namens die burger” te vervangen door “namens hem”:
 - ⇒ Het voormelde taalkundig advies nr. 2024/333 van 17 december 2024 heeft het omgekeerde voorgesteld, nl. “namens hem” vervangen door “namens die burger” aangezien dit genderneutraler is omschreven.
- De suggestie van de Raad van State om in artikel 5, §2, de derde vermelding van de woorden “in voorkomend geval” weg te laten:
 - ⇒ Dit kan niet worden gevolgd omdat het ontsluiten via een koepelorganisatie of via de Vlaamse dienstenintegrator twee verschillende gevallen van ontsluiting zijn.

2. INHOUD

A. ALGEMENE TOELICHTING

Het voorontwerp van decreet bevat 8 titels. De eerste titel (titel 1) bevat algemene bepalingen waaronder dit decreet een gemeenschaps- en gewestaangelegenheid regelt en een opsomming van de definities. De laatste titel (titel 8) bepaalt de inwerkingtreding.

Verder zijn er de volgende titels:

- Titel 2. Opdrachten en taken

Titel 2 beschrijft het doel en de opdrachten van het platform voor overlijdensadministratie en de taken van het Vlaams Datanutsbedrijf in het kader van het platform.

Het Vlaams Datanutsbedrijf staat in voor de ontwikkeling en het beheer van een elektronisch informatiesysteem dat voorziet in de veilige deling van gegevens tussen de aanleverende en ontvangende entiteiten. Het platform heeft tot doel om administratieve processen en procedures in verband met het overlijden van een persoon en de daar bijhorende overlijdensadministratie te digitaliseren en de daarmee verbonden gegevens uit te wisselen en te ontsluiten tussen de verschillende betrokken actoren als het overlijden plaatsvindt in het Vlaamse Gewest. Op die manier wil het platform ook de nabestaanden van een overledene ontzorgen.

Daarnaast kan het Vlaams Datanutsbedrijf aanvullende toepassingen en deelttoepassingen uitwerken, pilootprojecten organiseren, een informatiestandaard invoeren, gebruiken en beheren, platformretributies aanrekenen en innen en statistische gegevens en rapporten (die mee beleidsondersteunend kunnen zijn) uitwisselen in het kader van de uitwisseling van overlijdensinformatie.

In het kader van de hierboven weergegeven opdrachten en taken, is het Vlaams Datanutsbedrijf in de eerste plaats belast met taken van algemeen belang zoals beschreven in artikel 6, 1, (e) van de Algemene Verordening Gegevensbescherming, die verder ook aansluiten bij de doelstellingen van het platform voor overlijdensadministratie.

- Titel 3. De aansluiting op het platform

Titel 3 regelt de aansluitingen en de toegang tot het platform op niveau van de aanleverende entiteiten en de ontvangende entiteiten. Daarnaast bepaalt deze titel de verantwoordelijkheden van de aanleverende en ontvangende entiteiten en de mogelijkheid tot schorsing en opheffing van de toegang.

De Vlaamse instanties, lokale overheden, overheidsinstanties die geen Vlaamse instanties of lokale overheid zijn en entiteiten die geen overheidsinstantie zijn (waaronder bijvoorbeeld artsen en uitvaartondernemers), ontsluiten gegevens aan het Vlaams Datanutsbedrijf op grond van een verzoek van de betrokken burger of mits voormelde aanleverende entiteit gemachtigd is tot gegevensdeling bij krachtens een supranationale of wetskrachtige norm. Daarnaast kunnen entiteiten die geen overheidsinstantie zijn en die over een gerechtvaardigd belang in de zin van artikel 6, 1, f), van de algemene verordening gegevensbescherming beschikken, gegevens in verband met overlijden aan het Vlaams Datanutsbedrijf meedelen of ontvangen. De aansluiting van deze entiteiten kan, in voorkomend geval, via een koepelorganisatie verlopen.

De verantwoordelijkheden van de aanleverende en ontvangende entiteiten door de aansluiting op het platform, in voorkomend geval via een koepelorganisatie, worden bepaald, waaronder het nemen van de vereiste technische en organisatorische maatregelen en garandeert de naleving van bepaalde principes (bv. juistheid en correctie van gegevens). Het Vlaams Datanutsbedrijf kan de naleving daarvan controleren en kan de aansluiting tot het platform schorsen en opheffen wanneer de aansluiting niet of niet langer in overeenstemming is met de bepalingen van het decreet of andere toepasselijke wetgeving.

De Vlaamse Regering bepaalt de datum waarop burgers kunnen aansluiten op het platform aangezien de aansluiting op dit moment nog niet beschikbaar is, in tussentijd kunnen burgers die in zeldzame gevallen de overlijdensadministratie op zich nemen terecht bij de gemeente van overlijden.

- Titel 4. Toepassingen en deelt toepassingen in het platform

Titel 4 is opgedeeld in twee hoofdstukken. Het eerste hoofdstuk bevat de algemene bepalingen van toepassing op alle toepassingen en deelt toepassingen in het platform. Het tweede hoofdstuk regelt de specifieke bepalingen per toepassing en deelt toepassing.

Het platform bevat toepassingen en deelt toepassingen. Een toepassing bestaat uit verschillende deelt toepassingen die verband houden met elkaar, bijvoorbeeld omdat deze deelt toepassingen in éénzelfde administratief proces plaatsvinden (bv. de vaststelling van het overlijden of de administratieve afhandeling van de uitvaart). Een deelt toepassing bestaat uit een vooraf bepaalde combinatie van een of meer gegevens in verband met overlijden. Deze combinatie wordt bepaald aan de hand van de administratieve processen en handelingen die (moeten) plaatsvinden in verband met het overlijden van een persoon, waaronder de administratieve processen beschreven in de toepasselijke wet -en regelgeving. Andere elementen die de samenstelling van de deelt toepassing bepalen zijn de ontvangende entiteit die de gegevens in de deelt toepassing ontvangt, of het doeleinde waarvoor gebruik wordt gemaakt van de deelt toepassing wordt aangevraagd. Rekening houdend met het principe van minimale gegevensverwerking, zal het Vlaams Datanutsbedrijf bij het definiëren van een (nieuwe) deelt toepassing minstens kijken naar de informatienoodzaak (op veldniveau) en de aanwezigheid van de noodzakelijke rechtsgrond voor iedere verwerking.

Het Vlaams Datanutsbedrijf maakt een overzicht van de toepassingen en deelt toepassingen bekend op de website van het platform. Daarnaast kan de Vlaamse Regering per deelt toepassing het verplicht gebruik bepalen. In die gevallen waar het decreet bepaalt dat een platformretributie vastgelegd wordt, kan de Vlaamse Regering het bedrag hiervan bepalen. De gegevens nodig om een deelt toepassing te maken of te ontsluiten worden, zoveel als mogelijk, opgehaald bij de authentieke of centrale bronnen.

Hoofdstuk 2 bevat de specifieke bepalingen per toepassing en deelt toepassing. Elke toepassing vormt een nieuwe afdeling en elke deelt toepassing wordt beschreven met een onderafdeling. Per toepassing en deelt toepassing bepalen de artikelen welke aanleverende en ontvangende entiteiten betrokken zijn en welke verwerkingen zij uitoefenen, namelijk of ze deelt toepassingen opmaken en gegevens ontsluiten, ontvangen en raadplegen. Voor zover relevant, bepalen deze artikelen ook het verplicht gebruik van de deelt toepassing voor de aanleverende of ontvangende entiteit. Voor de deelt toepassing van de laatste wilsbeschikking wordt de mogelijkheid voorzien voor de burger om via het platform voor datakluisen te ontsluiten.

Het uitgangspunt van het decreet is het digitaliseren van bestaande (papier) processen en bestaande wetgeving om administratieve vereenvoudiging en een vlotte uitwisseling van gegevens in verband met overlijden te bereiken. Om dit te verwezenlijken, worden in bepaalde gevallen bijkomend gegevens ontsloten die noodzakelijk zijn voor de digitalisering van de bestaande administratieve processen, verwezenlijken van een bronverrijking van gegevens met behulp van authentieke gegevensbronnen en de identificatie van de overleden persoon te verbeteren. Dit is het geval voor de ontsluiting van de vaststelling door de arts bij de deelt toepassing van de vaststelling van het overlijden door de arts en (facultatief) de ontsluiting door de uitvaartondernemer bij de deelt toepassing van de aanvraag toestemming tot begraven of crematie.

De toepassingen en deelt toepassingen die deel uitmaken van het platform, zoals bepaald in het decreet, zijn:

1. Vaststelling van het overlijden, waarbij de deelt toepassingen van gegevens van de vaststelling van het overlijden, het attest, vermeld in artikel 19, §1, 3°, van het decreet van 16 januari 2004 en het verslag van de beëdigd arts, vermeld in artikel 19, §1, 3°, van het decreet van 16 januari 2004 deel van uitmaken.

2. Administratieve afhandeling van de uitvaart, die de deeltoeepassingen van het uittreksel of het afschrift van de akte van overlijden, de laatste wilsbeschikking en de toestemming tot begraven of crematie omvat.
 3. De gegevens voor overlijdensstatistieken, waarbij gegevens voor statistische doeleinden via het platform ontsloten worden. Het gaat om de gegevens nodig voor de opmaak van de overlijdensstatistieken die op het Departement Zorg rust.
 4. Afgeleide deeltoeepassingen, bestaande uit de deeltoeepassingen gegevens ontsloten aan een crematorium en gegevens ontsloten aan de gemeente van begraven. Het gaat hier om gegevens die reeds ontsloten worden binnen het platform via andere (deel)toepassingen en op vandaag via, voornamelijk papieren, processen aan ontvangende entiteiten ontsloten worden.
- Titel 5. Verwerking van persoonsgegevens

Titel 5 is opgedeeld in twee hoofdstukken. Het eerste hoofdstuk omvat de gemeenschappelijke bepalingen voor de verwerking van persoonsgegevens en het tweede hoofdstuk bevat de specifieke bepalingen.

Hoofdstuk 1 bepaalt de gemeenschappelijke bepalingen in het kader van de uitwisseling en doorgifte van gegevens in verband met een overlijden.

In principe treedt elke aanleverende entiteit op als verwerkingsverantwoordelijke voor het meedelen van gegevens aan het Vlaams Datanutsbedrijf via het platform. Hiervan wordt afgeweken i) voor de lokale overheden voor zover deze gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijke zijn en ii) tenzij een afwijkende regeling in het licht van de feiten nodig blijkt, in welk geval het overzicht van toepassingen en deeltoeepassingen daarover de nodige bepalingen zal bevatten.

Het Vlaams Datanutsbedrijf en de lokale overheden treden op als gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijke voor de terbeschikkingstelling van de deeltoeepassing van de vaststelling van het overlijden en de toestemming tot begraven of crematie, tenzij een afwijkende regeling in het licht van de feiten nodig blijkt, in welk geval het overzicht van toepassingen en deeltoeepassingen daarover de nodige bepalingen zal bevatten.

Het Vlaams Datanutsbedrijf is verwerkingsverantwoordelijke voor de terbeschikkingstelling van de deeltoeepassingen vermeld in afdeling 2 en de afgeleide deeltoeepassingen, vermeld in afdeling 3, met uitzondering van die deeltoeepassingen eerder vermeld of tenzij een afwijkende regeling in het licht van de feiten nodig blijkt, in welk geval het overzicht van toepassingen en deeltoeepassingen daarover de nodige bepalingen zal bevatten.

Hoofdstuk 2 beschrijft de specifieke bepalingen voor de verwerking van persoonsgegevens door het Vlaams Datanutsbedrijf. Naast het verwerken van gegevens in verband met overlijden, kan het Vlaams Datanutsbedrijf persoonsgegevens verwerken. Dit hoofdstuk bevat de aanvullende bepalingen inzake verwerking van persoonsgegevens en bevat in combinatie met de andere bepalingen van het decreet, de essentiële elementen van de verwerking.

Het Vlaams Datanutsbedrijf verwerkt de gegevens in het kader van haar opdrachten en taken, voor het beheer en het gebruik van de aansluiting op het platform, de aanrekening en de inning van de platformretributie en voor de logging van de activiteit van de aanleverende en ontvangende entiteiten op het platform voor beveiligingsdoeleinden.

Het Vlaams Datanutsbedrijf verwerkt de persoonsgegevens vermeld in artikel 24, §1, van het decreet van 2 december 2002, zoals gewijzigd bij dit decreet, zoals de gegevens in verband met overlijden. De Vlaamse Regering kan de categorie gegevens in verband met overlijden nader bepalen. Daarnaast worden ook de categorieën van betrokkenen, de bewaring van de logs en de bewaartermijn bepaald.

- Titel 6. Retributie

Titel 6 beschrijft de platformretributie die het Vlaams Datanutsbedrijf kan innen voor het ontsluiten van een toepassing, een deelttoepassing of een afgeleide deelttoepassing. Deze platformretributie, verschuldigd door de uitvaartondernemer, heeft een louter vergoedend karakter en dient om de werking en het gebruik van het platform te bekostigen. De vergoeding staat daarnaast tegenover de efficiëntiewinsten die de uitvaartondernemer boekt dankzij een vereenvoudigde en snellere administratieve afhandeling van de uitvaart.

De Vlaamse Regering kan het bedrag van de platformretributie en de nadere voorwaarden en regels voor de platformretributie vastleggen, waaronder het minimum- en het maximumbedrag ervan, en de nadere voorwaarden bepalen. Indien de Vlaamse Regering geen bedrag van de platformretributie vastlegt, bedraagt de platformretributie 25 euro, excl. btw.

- Titel 7. Wijzigingsbepalingen

Deze titel bevat wijzigingen van (i) het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging, (ii) het decreet van 2 december 2022 houdende machtiging tot oprichting van het privaatrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigd agentschap Vlaams Datanutsbedrijf in de vorm van een naamloze vennootschap.

Hoofdstuk 1 betreft de wijzigingen van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging. De wijzigingen vinden plaats met als doelstelling om:

- de uitwisseling van gegevens door de aanleverende en ontvangende entiteiten in verband met overlijden zoals die vandaag bestaan te verduidelijken, gezien dit een essentieel element is van de verwerking van persoonsgegevens;
- digitalisering toe te laten door bepaalde terminologie en woordgebruik technologieneutraal te omschrijven en te wijzigen (bijvoorbeeld “indiening” in plaats van “ondertekening”);
- administratieve vereenvoudiging te verwezenlijken door het platform als centraal kanaal voor uitwisseling te laten dienen (bijvoorbeeld door de uitvaartondernemer en de gemeente van overlijden rechtstreeks de laatste wilsbeschikking te laten consulteren, om foutief ingediende aanvragen en tussenkomst van de gemeente van woonst te vermijden);
- om correcte identificatie van overleden persoon toe te laten door, waar mogelijk, authentieke bronnen te bevragen.

Hoofdstuk 2 betreft de wijzigingen van het decreet van 2 december 2022 houdende machtiging tot oprichting van het privaatrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigd agentschap Vlaams Datanutsbedrijf in de vorm van een naamloze vennootschap.

De taken van het Vlaams Datanutsbedrijf worden uitgebreid, zodat de taken die verband houden met het platform voor overlijdensadministratie hieronder gevat worden. Daarnaast wordt ook de lijst van categorieën van persoonsgegevens die door het Vlaams Datanutsbedrijf verwerkt kunnen worden, aangevuld met onder meer de gegevens in verband met overlijden. Hetzelfde gebeurt voor de ontvangende entiteiten, onder meer aanbieders van diensten binnen de uitvaartsector en verzekeringsinstellingen worden toegevoegd.

Er worden in artikel 5, §1, van het voormelde van het decreet van 2 december 2022 twee bijkomende taken voor het Vlaamse Datanutsbedrijf ingevoegd, nl. de rol opnemen van vertrouwde derde partij

in een datagedreven ecosysteem met het oog op het anonimiseren en pseudonimiseren van persoonsgegevens, alsook het tussenkomen bij de mededeling van persoonsgegevens in een datagedreven ecosysteem.

In hetzelfde decreet wordt een artikel 30/1 ingevoegd zodat al wie betrokken is bij de verwerking van gegevens door of via het Vlaams Datanutsbedrijf aan een vertrouwelijkheidsverplichting is onderworpen.

- Titel 8. Slotbepalingen

Het voorliggend voorontwerp van decreet treedt in werking op 1 november 2025 met uitzondering van (i) de bepalingen inzake de platformretributie (artikel 21 en 42) die in werking treden op 1 januari 2026 en (ii) van artikel 5 en 6, laatste lid, artikel 24, tweede lid en artikel 26, derde lid, die in werking treden op een datum, bepaald door de Vlaamse Regering.

B. TOELICHTING BIJ DE ARTIKELEN

Zie artikelsgewijze bespreking in de Memorie van Toelichting.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Het financieringsmodel bepaalt de algemene strategie van hoe de investerings- en onderhoudskosten van het platform voor overlijdensadministratie zullen gefinancierd worden.

Voor de ontwikkeling van het platform in de **investeringsfase** werden middelen voorzien door middel van:

- een projectsubsidie van 1.968.455,32 EUR “Gemeente zonder gemeentehuis grootschalige transformatie” waarvoor acht Vlaamse gemeenten een gezamenlijke aanvraag indienden
- een aanvullende bijdrage van Departement Zorg van 550.000 EUR
- en een bijkomende subsidie van 200.000 EUR voor de uitrol van het platform naar alle Vlaamse gemeenten

De baten voor de lokale besturen komen verder in de nota aan bod. De efficiëntiewinsten bij de Vlaamse overheid zelf (i.c. Departement Zorg) worden geschat op jaarlijks 1,5 VTE (geraamd op 128.000 EUR) en een besparing op infrastructuur van 200.000 EUR.

Van zodra het platform voor overlijdensadministratie uitgerold wordt naar alle Vlaamse lokale besturen treedt er een **operationele fase** in werking. In deze operationele fase zijn er kosten voor het beheer, de exploitatie en het doorlopend onderhoud van het platform. Het principe dat hierbij geldt is dat de uitvaartondernemer een **platformretributie** betaalt voor de gerealiseerde meerwaarde in zijn administratief proces. Deze platformretributie zal dienen voor de bekostiging van de exploitatie van het platform, evenals het up-and-running houden ervan. Dit omvat onder meer de monitoring en het prestatiebeheer. Daarnaast moet de platformretributie eveneens het veiligheidsbeheer continu waarborgen door gebruikte bibliotheken en frameworks up-to-date te houden, gevoelige gegevens adequaat te beschermen en regelmatig tests uit te voeren om beveiligingslekken te identificeren.

Het advies van de Inspectie van Financiën werd verleend op 6 januari 2025.

De Inspectie van Financiën vraagt naar de huidige stand van zaken van het project. Inmiddels is 80% van de ontwikkeling van het platform afgerond en zijn de leveranciers van gemeentelijke softwaresystemen gestart aan hun integratie met het platform.

Gezien de afhankelijkheid van het voorliggend decreet, zullen alle voorbereidingen tot aansluiting gebeuren in de loop van 2025, maar zal de effectieve inproductiestelling van het platform voor alle actoren pas gebeuren na de inwerkingtreding van het voorliggende decreet.

De Inspectie van Financiën vroeg naar de eigen investeringen door Athumi en verduidelijking bij de financiering van de exploitatiekost. Deze cijfers en toelichting werden bezorgd.

Tot slot werd onderbouwing meegegeven voor de totstandkoming van de kosten voor de operationele fase. Athumi zal immers vanaf de operationele fase verantwoordelijk zijn voor het dagdagelijks verzekeren van de beschikbaarheid en correcte werking van het platform. Het gaat hierbij om het delen van zeer gevoelige persoonsgegevens tussen vele verschillende stakeholders op alle bestuursniveaus, de artsen/ziekenhuizen en de private sector, die elk individueel ook ondersteund moeten worden in de aansluiting en het gebruik van het platform. De ervaring leert dat er ook regelmatig wijzigingen zijn in het wettelijk of decretaal kader waardoor het platform daaraan ook aangepast moet worden, zonder dat er functionele meerwaarde voor een gebruiker noodzakelijkerwijs aan gekoppeld kan worden. Niet onbelangrijk is ook dat het platform zich voor elk overlijden in Vlaanderen op het kritisch tijdsfad zal bevinden tussen het moment van vaststelling van overlijden, de administratieve registratie hiervan en de regeling rond uitvaart en crematie. Het spreekt voor zich dat dit voor de nabestaanden van de overledene een enorm moeilijke periode is, waar het platform burgers indirect wil ontzorgen door digitalisering. Dit vraagt dat Athumi het platform op elk moment en in tijden van toenemende cybercriminaliteit robuust, veilig en toekomstgericht kan blijven inrichten. Daarnaast worden belangrijke doorontwikkelingen op het platform gepland. Bijvoorbeeld rond een verdacht overlijden of repatriëring wordt verwacht dat de kost om ook deze 'uitzonderingsprocessen' ook via het platform te laten verlopen hoog zal zijn, terwijl er naar verwachting geen extra betalende transacties hiertegenover zullen staan.

Het akkoord van de Vlaamse minister, bevoegd voor de begroting, werd gegeven op 30 januari 2025.

B. ESR-TOETS

Dit onderdeel is niet van toepassing.

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorontwerp van decreet heeft geen directe weerslag op het personeelsbestand en het personeelsbudget zodat het akkoord van de Vlaamse minister, bevoegd voor de human resources, niet vereist is.

Voor het Departement Zorg worden efficiëntiewinsten bereikt door het wegvallen van de (manuele verwerking van) de papieren formulieren en het rechtstreeks ontsluiten van de medische en demografische overlijdensgegevens in de eigen toepassing. De opmaak van de overlijdensstatistieken zal hierdoor sneller en kwalitatiever kunnen gebeuren.

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Voorliggend voorontwerp van decreet heeft geen weerslag op het personeel, de werkingsuitgaven, investeringen, schuld en ontvangsten van de lokale besturen.

Het platform en de mogelijkheid tot integratie met andere softwarepakketten, maakt dat lokale besturen de verwerking van de overlijdensdossiers meteen in hun eigen toepassing burgerlijke stand kunnen doen, wat om efficiëntieredenen de voorkeur geniet van de lokale besturen. Gezien de

geïntegreerde gemeentelijke softwaresystemen de meeste functionaliteiten, zoals de opmaak van de toestemming tot begraven of crematie, vandaag reeds voorzien en de integratie uniform is voor alle lokale besturen, wordt de investering voor de voor de uitwisseling van de gegevens en documenten via het platform tot een minimum herleid.

Het project brengt duidelijke baten voor de lokale besturen met zich mee in termen van efficiëntiewinsten en een verkorting in doorlooptijd van de dossiers. Deze bestaan onder meer uit het verminderen van de behandeltijd in het afleveren van de toestemming voor een overlijdensdossier. Het uniform maken van het proces en het vermijden van communicatie over en weer over ontbrekende of onduidelijke documenten, zorgt daarnaast voor een grote efficiëntie. Het opmaken van de akte door de gemeenten in de gemeentelijke toepassingen geniet ook een tijdswinst dankzij het rechtstreeks en digitaal ontsluiten van de gegevens van de vaststelling door de arts.

Andere voorbeelden zijn het verdwijnen van het papieren proces, waarbij portkosten van 300 tot 1400 euro per jaar bespaard worden per lokaal bestuur. Afhankelijk van de grootte van het lokaal bestuur en de digitaliseringsgraad zal er per overlijdensdossier een werkbeparing van 20 à 30 minuten zijn. Aan een gemiddelde actuele loonkost en voor 65.000 overlijdens per jaar, ramen we dit op ongeveer 750.000 euro.

4. VERDER TRAJECT

Na de definitieve goedkeuring van het voorontwerp van decreet en de bijhorende memorie van toelichting door de Vlaamse Regering wordt het ontwerp van decreet met de bijhorende memorie van toelichting voor verdere behandeling in het Vlaams Parlement ingediend.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

- 1 haar definitieve goedkeuring te hechten aan het bijgaande ontwerp van decreet over het platform voor overlijdensadministratie en de bijhorende memorie van toelichting;
- 2 de Vlaamse minister van Economie, Innovatie en Industrie, Buitenlandse Zaken, Digitalisering en Facilitair Management te gelasten te gelasten om het ontwerp van decreet en de bijhorende memorie van toelichting, in naam van de Vlaamse Regering, in te dienen bij het Vlaams Parlement.

De Vlaamse minister van Economie, Innovatie en Industrie, Buitenlandse Zaken, Digitalisering en Facilitair Management,

Matthias DIEPENDAELE

De Vlaamse minister van Binnenland, Steden- en Plattelandsbeleid, Samenleven, Integratie en Inburgering, Bestuurszaken, Sociale Economie en Zeevisserij,

Hilde CREVITS

De Vlaamse minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke Kansen,

Caroline GENNEZ